

λαμπράς κορυφάς τοῦ ὄρους ὑψομένουσιν ἐν τῷ μέσῳ λεπτῆς καὶ καθαρᾶς ἀτμοσφαιρας, δνειροπολῶν τὸν ἰδεώδη καὶ ὄλως θεῖον ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου περιγραφέντα Ὁλυμπον, ὅστις

Ὅυτ' ἀνέμοισι τινάσσετα· οὔτε πότ' ὄμβρο
δεύεται, οὔτε χιῶν ἐπίκειται· ἀλλὰ μάλ' ἀθήρη
πέπταται ἀνέφελος· λευκὴ δ' ἐπιδέδρομε ἀγλή.

Η ΑΓΑΠΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

[Ἐκ τῶν τοῦ E. De Amicis].

Πολλοὶ ἔγραψαν κατὰ τῆς χειρίστης συνηθείας πλείστων ὄσων, οἵτινες, ἂν καὶ ἀγαπῶσι τὴν ἀνάγνωσιν καὶ δύνανται νὰ ἐξοδεύσῃσι, δὲν ἀγοράζουσι ποτὲ ἐν βιβλίον.

Τὰ αἷτια τῆς συνηθείας αὐτῆς τοῦ μὴ ἀγοράζειν ἢ μᾶλλον τῆς ἐλλείψεως τῆς συνηθείας τοῦ ἀγοράζειν εἰσὶ πολλὰ, πρῶτιστα δὲ μοι φαίνονται ὅτι ἡ βιβλιοθήκη δὲν θεωρεῖται ἀλόγη ὡς ἐπιπλον ἀναγκαῖον πρὸς στολισμὸν τῆς οἰκίας, ὅτι τὸ βιβλίον δὲν ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἀντικείμενον στολισμοῦ, ὅτι ἀγαπῶμεν μὲν ἐπὶ τέλους τὴν ἀνάγνωσιν ὄχι ὅμως ἀκόμη καὶ τὸ βιβλίον.

Ἐγὼ δὲ πιστεύω ὅτι ἐξ ὄλων τῶν ἐπιπλων τὸ ἔχον ὀλιγωτέραν ἐξόδευσιν εἶναι ἡ βιβλιοθήκη.

Πλείστοι δὲν ἐννοοῦσι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ διατηρήσῃσι βιβλίον τι ἀφοῦ τὸ ἀνέγνωσαν.

Καθ' ἐκάστην στιγμήν δύναται τις ν' ἀκούσῃ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα τινὰ νὰ λέγῃ:—Θὰ ἀνεγίνωσκον εὐχαρίστως αὐτὸ τὸ βιβλίον. Τὸν ἐρωτῶσι διατί δὲν τὸ ἀγοράζει;—Διατί δὲν τὸ ἀγοράζω; ἀποκρίνεται ὁ ἐρωτώμενος. Καὶ τί θέλεις νὰ τὸ κάμω ἀφοῦ τὸ ἀναγνώσω;—Δι' αὐτὸν καὶ τοὺς ὁμόφρονάς του ἐν βιβλίον ἀναγνωσθὲν εἶναι ἀχρηστον, καὶ ἔχουν δίκαιον νὰ μὴ θέλουν νὰ γεμίσῃσι τὸν οἶκόν των ἀπὸ παληόγραφα. Εἰσέλθετε εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν. Κατὰ τὸ πλείστον θὰ ἴδετε συλλογὰς κογχυλίων, αὐγῶν, πετραδίων, γραμματοσήμεν, ὡς καὶ κουτίων διὰ σπύρα· ἀλλὰ δὲν θὰ ἴδῃτε μίαν συλλογὴν βιβλίων. Πανταχοῦ θὰ ἀπαντήσητε κατὰ τι, ὅπερ νὰ σᾶς ὑπομνήσκῃ ὅτι ἡ οἰκογένεια τρώγει, παίζει, κοιμάται· οὐδὲν ὅτι ἀναγιώσκει. Εἶναι πολυτέλεια τὸ νὰ ἴδῃτε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπὶ τινῶν τραπεζίων ἢ ἐδρῶν καμμίαν εἰκοσάδα τόμων, τὸ τρίτον τῶν ὁποίων ἀνήκει εἰς τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον πηγαινεὶ εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ πέντε εἰς δανεικά. Τὰ ὀλίγα, τὰ ὁποῖα μένουσιν, — ἡ μόνη βιβλιακὴ ἰδιοκτησία τῆς οἰκίας—εἶναι κατεσχισμένα καὶ κατεξηλωμένα, καὶ ἔχουσι τὰ πρῶτα φύλλα κεκαλυμμένα ἀπὸ ἱερογλυφικά καὶ ζωγραφίας. Τὰ μεταχειρίζονται διὰ νὰ ἀνάπτωσι τὸ πῦρ καὶ νὰ προμηθεύσῃσι ἀπὸ χαρτίον τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς οἰκίας, ὅπου πάντοτε πρέπει νὰ ὑπάρχῃ χαρτίον.—Διατί ξεσχίζετε αὐτὸ τὸ βιβλίον; ἐρωτᾶτε.—Αἱ! καλὰ!

ἀποκρίνονται—τὸ ἐδιβάσαμεν καὶ τὸ ξαναδιβάσαμεν ὅλοι!

Οἰκία ἄνευ βιβλιοθήκης εἶναι οἰκία ἄνευ ἀξίας, — ἔχει τι τοῦ ξενοδοχείου — εἶναι ὡς πόλις ἄνευ βιβλιοπωλείου — χωρίον ἄνευ σχολείου, — ἐπιστολὴ ἄνευ ὀρθογραφίας.

Πόσον εἶναι ὠραία μία βιβλιοθήκη! Πόσα πράγματα βλέπει τις εἰς αὐτὴν, καὶ πόσην εὐχαρίστησιν δύναται νὰ ἀντλήσῃ ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἐκεῖνος ἔτι, ὅστις ἀναγιώσκει πρὸς ἀπλήν διασκέδασιν, ἐὰν ἔχῃ ὀλίγον μόνον αἴσθημα καὶ φαντασίαν.

Οἱ θαυμασιώτεροι καρποὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας εὐρίσκονται ἐδῶ συνηθροισμένοι ἐντὸς μικροῦ διαστήματος, ὑπὸ τὴν χεῖρά μου. Καρποὶ θεῶν ἐμπνεύσεων, καρποὶ μελετῶν καὶ σπουδῶν, αἷτινες ἐρουτίδωσαν προῶς τὰ εὐγενέστερα ἀνθρώπινα πνεύματα, καρποὶ τῶν λαμπροτέρων φαντασιῶν τῆς οἰκονομῆς παρουσιάζονται ἐδῶ συγκεφαλαιωμένοι εἰς σχῆμα μικρῶν παραλληλεπιπέδων, φυλακισμένοι μεταξὺ τεσσάρων σανιδῶν, διηρημένοι κατ' ἐποχάς, κατ' ἔθνη, κατὰ γλώσσαν, καθ' ὕλην, κατ' ἀξίαν, ἠριθμημένοι καὶ παρατεταγμένοι ὡς στρατοί. Ἐν διαμέρισμα μοὶ ἀνοίγει τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, ἕτερον μὲ μεταφέρει εἰς τόπους μακρινούς, τοῦτο μοὶ ἐγγίζει τὴν καρδίαν, ἐκεῖνο μοὶ κεντᾷ τὴν διάθεσιν πρὸς γέλωτα, τὸ τρίτον μὲ κάμνει νὰ δνειροπολῶ, τὸ τέταρτον νὰ σκέπτομαι καὶ τὸ ἄλλο ἐκεῖνο νὰ κλαίω. Ἐμπορῶ νὰ ἐκλέξω κατὰ τὴν διάθεσίν μου. Πρόκειται μοι ἐν φαρμακείον ἠθικόν· εὐρίσκω εἰς αὐτὸ διανομὰς διὰ τὰς ζοφεράς ἡμέρας, διὰ τὰς γαληνίους, διὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀκιδίας, δι' ἐκεῖνας, καθ' ἃς μὲ καταλαμβάνει ἡ μανία τῆς ἐργασίας. Καὶ εἰς τὴν ποικιλίαν τῆς ὕλης ἀνταποκρίνεται ἡ ποικιλία τῆς θεωρίας. Ἐδῶ εἶναι οἱ κολοσσοί, — λεξικά καὶ μεγάλα βιβλία μετ' εἰκονογραφίῶν — οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν σκελετὸν τοῦ μικροῦ αὐτοῦ κόσμου. Ἐκεῖ σειραὶ πυκναὶ τόμων ὀγκωδῶν, σκοτεινοῦ χρώματος, — παλαιὰ ἐκδόσεις οἰκονομικαὶ κλασικῶν ἔργων, — ταπεινὰ τὴν θεωρίαν, ἀλλὰ πλήρεις ζωϊκῆς τροφῆς, καθὼς εἰς τὸν πραγματικὸν κόσμον οἱ ἀληθοῦς ἀξίας ἄνθρωποι. Ὑπὸ αὐτὰς ἡ ἀριστοκρατία τῶν δεσμιῶτων, ἡ προνομιοῦχος τάξις τῆς βιβλιοθήκης, περιβεβλημένη στυλινὰ δέρματα καὶ κεκοσμημένη μὲ χρυσὰ ἐγκαύσματα. Κατόπιν ἡ κομψὴ καὶ χαρίεσσα νεότης· τὸ ρόδινον χεῶμα τοῦ Lemonnier, τὸ κυανοῦν τοῦ Barbéra, τὸ ἐρυθρόξανθον τοῦ Hachette, τὸ κιτρινωπὸν τοῦ Levy, ἑκατὸν χεῶματα ἑκατὸν ἐκδόσεων φιλαρέσκων, αἷτινες ἀμιλλῶνται ποῖα νὰ ἐκλύσῃ πλείστορον τὰ βλέμματα. Κατόπιν πάλιν μακρὰί σειραὶ τομιδίων ὁμοιομόρφων καὶ πενιχρῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι ὡς ὁ πολλὸς ὄχλος τῆς βιβλιοθήκης, βλεπόμενος μετ' ἀδιαφορίας καὶ ἐλάχιστα ἐφελκῶν τὴν προσοχὴν. Κάτωθι ἀκόμη

εὐχαριστήσεως τὰ βιβλία ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι οἰκεία εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ εἶδε χιλιάκις νὰ τακτοποιῶσι, καθαρῶσι, περιποιῶνται οἱ γονεῖς του· τὰ ὅποια εἶχον ἤδη δι' αὐτὸν, ἕκαστον κατὰ τὸ σχῆμά του καὶ τὸ χρῶμά του, φανταστικὴν τινα σημασίαν πρὶν ἢ μάθῃ τὸ ἀλφάβητον. Βεβαίως δὲ θὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ νέου, ὅστις ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐτῶν εἶδε τὴν οἰκογένειάν του νὰ διατηρῇ καὶ νὰ σέβηται θρησκευτικῶς τὰ βιβλία, καὶ ἐκεῖνου ὁ ὁποῖος εἶδεν αὐτὴν νὰ ζῆ ἐκ τῆς βιβλιακῆς ληστείας καὶ νὰ κάμνῃ τὰ ἀναγνωσθέντα βιβλία ὅ,τι κάμνομεν τὰ παλαιὰ ὑποδήματα καὶ τὰ ἀπορριπτόμενα ἐνδύματα.

Καὶ ἔπειτα τί ἐξανιστᾷ μυχίως καὶ ἠδύτερον ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ τέκνου τὴν οἰκογένειαν μακρυσμένην ἢ διεσκορπισμένην, τοὺς ἀποθανόντας γονεῖς, τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, τὴν στοργὴν καὶ τὰς φροντίδας δι' ὧν περιεβάλλετο; Τὰ βιβλία, τὰ ὅποια φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, τὰ ὅποια αὐτὸς οὗτος ἔθεσεν εἰς τὴν χεῖρά του, περὶ τῶν ὁποίων ὠμίλησε μετ' αὐτοῦ, τῷ ἀναμνησκουσι τὰς προσφιλεῖς αὐτοῦ ἀναγνώσεις, τὰς κρίσεις του, τὰς ἰδέας του, μυρίας ἀποχρώσεις τῶν φυσικῶν αὐτοῦ κλίσεων. Ἐπί τινων βιβλίων τῷ φαίνεται ὅτι βλέπει εἰς τὸ φῶς τοῦ λύχνου νὰ κλίνωσι τὰ ἀποστίλβοντα ἐκεῖνα δίοπτρα καὶ ἡ λευκὴ ἐκεῖνη κεφαλή. Ἄλλα τῷ ἀναμνησκουσι τὴν οἰκογένειαν καθημένην ἐν κύκλῳ, προσεκτικὴν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἐνὸς ἐκ τῶν μελῶν τῆς θέσεις προσφιλῶν προσώπων, ἀναφωνήσεις καὶ γέλωτας εὐθύμους ἢ λυγμοὺς κακῶς πνιγομένους τῶν μικρῶν ἀδελφῶν του, ἀναμνήσεις αἵτινες θὰ εἶχον ἐκφύγει τῆς μνήμης του ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου. Τὸ τέκνον ἐκεῖνου, ὅστις ἠγάπησε τὰ βιβλία, θὰ ἀγαπᾷ τὰ βιβλία, καὶ δὲν θέλει εἶσθαι ψυχὴ καθ' ὀλοκληρίαν κοινὴ ἐκεῖνη, ἐν ἣ διαμένει ἡ λατρεία αὕτη.

*Α! ἂς βλέπωμεν λοιπὸν νὰ σχηματίζεται πέριξ ἡμῶν μὲ τὸν καιρὸν ὁ κύκλος αὐτὸς φίλων ἀφῶνων καὶ πιστῶν· ἂς ἐγειρώμεν τὴν εἰρηνικὴν αὐτὴν ἀκρόπολιν ἵνα εὖρωμεν ἀνακούφισιν ἐντὸς αὐτῆς καθ' ἂς ἡμέρας θέλομεν εἶσθαι πολιορκημένοι ἀπὸ τὰς θλίψεις τῆς ζωῆς. Αἱ ἡμέραι αὗται ἔρχονται καὶ μετ' αὐτῶν ἡ ἀνάγκη τῆς μοναξίας καὶ τῆς σιωπῆς· θὰ ἦναι λυπηρὸν τότε νὰ μὴ ἔχῃ τις μίαν γωνίαν τῆς οἰκίας, ὅπου νὰ δύναται νὰ καταφεύγῃ ὅπως δοκιμάσῃ νὰ λησμονήσῃ τοὺς ζῶντας παρηγορούμενος μὲ τοὺς νεκρούς!

Ἐν Μεσολογγίῳ.

X. M. II.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ

4

Τὸ ἀγροτικὸν ζήτημα, ὅπερ ἐσχάτως ἀνεκινήθη ἐν Ἄρτῃ, καὶ οὗτινος δὲν δύναται τις νὰ προῖδῃ τὴν ἐκβασιν καὶ τὰς διαστάσεις, ἠδύνατο νὰ

γεννηθῆ καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει αὐτῆς· διότι ἂν ἡ Ἑπειρος εἶχε τὸν Ἀλῆ πασσάν της, εἶχε καὶ ἡ Ἀττικὴ τὸν Ἀλῆ ἀγάν της, τὸν γνωστὸν ὑπὸ τὰ ὀνόματα Χατζζαλῆς καὶ Χασεκῆς, καίτοι ὁ Βεϊβόδας οὗτος τῶν Ἀθηνῶν δὲν δύναται νὰ ἐξισωθῆ πρὸς τὸν μεγαλεπίβολον Τεπελενῆν, οὗτινος ἡ φιλοδοξία ἐπὶ τοσοῦτον ἐξετείνετο, ὥστε νὰ ἀναφωνήσῃ ποτὲ στενάζων· « Ἄχ! νὰ μὴν ἔλθω προτῆτερα εἰς τὸν κόσμον! μὲ τὴν βοήθειαν ὀλίγων τρελλῶν θὰ ἐγινόμουν προφήτης!» Ἐν τούτοις ἀμφότεροι ἦσαν ὑπουλοὶ, δόλιοι, δραστήριοι, ἀνδρεῖοι, αἰμιχαρεῖς καὶ πλεονέκται, εἰς τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο πλεονέκτημα ἀνάγουσι τὴν ἀρχὴν τῶν τὰ ἀγροτικὰ ζητήματα ὧν ἐμνήσθημεν, διότι ὅ,τε Πασᾶς καὶ ὁ Βοϊβόδας ἐγένοντο κύριοι πολλῶν κτημάτων καὶ ἀπεράντων ἐκτάσεων γῆς, ἅτινα πάντα ἀνήκον εἰς τοὺς δυστυχεῖς καταδυναστευομένους, καὶ εἰς ὧν τὴν κυριότητα οὐδέποτε πλέον ἐπανῆλθον.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀρπάγων ὑπῆρχε καὶ ἡ ἐξῆς διαφορὰ· ὅτι ὁ Χασεκῆς εἶχε σφοδρούς ἐν τῷ τόπῳ ἀντιπερισπασμοὺς, καὶ συνεχῶς κατηγγέλλετο καὶ κατερραδιουργεῖτο ὑπὸ τε τῶν προὔχόντων τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἰσχυρᾶς μερίδος ἐντοπίων Τούρκων ἀντιπάλων αὐτῷ, συνεπεία δὲ τῶν καταγγελιῶν τούτων, τῶν λεγομένων ἀγωγῶν, πολλάκις ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς· καὶ κατώρθου μὲν νὰ ἐπανόρχηται εἰς Ἀθήνας θρασύτερος, ἐντούτοις ἐγνώριζεν ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ ἀπολέσῃ τὸ ἀξίωμα ἀνεπιστρεπτεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἐφρόντιζεν ὅπως ἀποκτᾷ τὰ κτήματα διὰ νομίμων τίτλων, ἐνῶ ὁ Τεπελενῆς οὐδὲν τοιοῦτον διενεόηθη ποτὲ, οὔτε εἶχεν ἀνάγκην νὰ διανοηθῆ.

Παράδοξος δὲ εἶναι ὁ τρόπος, δι' οὗ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξηνάγκαζεν ὁ Χασεκῆς τοὺς ὑπηκόους του νὰ τῷ ἐκχωρῶσι τὰ κτήματά των· οὗτος, κατὰ τὰς διηγήσεις γερόντων τινῶν, ἦτο ὁ ἐξῆς· « σὲ ὅποιον ἤθελε νὰ τοῦ πάρῃ τὸ κτῆμα ἔσελνε πεισκέσι μέσα σὲ μαντύλι τρία μῆλα καὶ ἓνα βόλι», ὁ κομιστῆς τῶν δώρων παρήγγελλεν εἰς τὸν ἀτυχῆ δωρολήπτην νὰ προσέλθῃ ταχέως ὅπως συνταχθῆ τὸ συμβόλαιον, δι' οὗ ἐπόλει εἰς τὸν Χατζζαλῆν τὸ κτῆμά του ἀντὶ τῶσων γροσίων, καὶ ἔφρευεν· ὁ Ἀθηναῖος ἐννοῶν τὴν σημασίαν τῆς σφαίρας ἐξεχώρει ἀκουσίως τὸ κτῆμά του προσποιούμενος βεβαίως καὶ τὸν παιδρὸν.

Ὁ Χατζζαλῆς διενεοῖτο νὰ καταστήσῃ τὰς Ἀθήνας τασιδίκι του, ἀλλ' ἡ καταδίκη του εἰς ἐξορίαν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς κεφαλικὴν ποινὴν ἐκτελεσθεῖσαν ἐν Κῶ τὴν 23 Δεκεμβρίου 1795 ἀνέτρεψε τὰ σχέδιά του.

Τὸ ζήτημα τῆς ἐπιστροφῆς τῶν κτημάτων τοῦ Χασεκῆ εἰς τοὺς ἀρχαίους κυρίους τῶν φαίνεται ὅτι ἀνεκινήθη καὶ τότε, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος· διότι ἀναγινώσκομεν τὰ ἐξῆς εἰς χρονικόν τι περὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐκδοθὲν ὑπὸ Ἐπαμ. Σταματιάδου· « Ἐξορισθέντος τοῦ Χατζζαλῆ Ἀλῆ πρὶν ἔτι τῆς κα-